

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 16 ΙΟΥΝΙΟΥ 1927

ΠΡΟΕΔΡΙΑ Κ. ΖΕΓΓΕΛΗ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΜΕΛΟΥΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΒΡΥΞΕΛΛΑΙΣ ΣΥΝΕΛΘΟΥΣΗΣ 8^{ΗΣ} ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

ΥΠΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΚΥΡΙΕ ΠΡΟΕΔΡΕ,

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν μετέσχε καὶ ἐφέτος τῶν ἐργασιῶν τῆς Διεθνoῦς Ἀκαδημαϊκῆς Ἐνώσεως διὰ τῶν ψηφιδωτῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ παρουσιασθεῖσα ἐργασία ἐξητάσθη ἐν ἰδίᾳ ἐπιτροπῇ τῆς Ἐνώσεως ἀποτελουμένη ἐκ τῶν κ. κ. De Sanctis, τοῦ καὶ προέδρου τῆς Ἐνώσεως, Pottier, ἀντιπροέδρου τῆς Ἐνώσεως, Sir Frederic Kenyon, διευθυντοῦ τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου, Giglioli, καθηγητοῦ τῆς Ἀρχαιολογίας ἐν Ρώμῃ, D'Alos Ἴσπανοῦ Ἀρχαιολόγου, Vulitch, καθηγητοῦ τῆς Ἀρχ. Ἱστορίας ἐν Βελιγροδίῳ, Manojlovitch, προέδρου τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Zagreb καὶ Eitrem καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Oslo.

Τὴν πρόοδον τῆς ἐργασίας ἐξέθηκα ἐν τῇ ἐπιτροπῇ τῇ 10^ῃ Μαΐου, ἐξ ὀνόματος δὲ τῆς ἐπιτροπῆς ἀνέγνωσα τὴν σχετικὴν ἐμὴν ἔκθεσιν κατὰ τὴν γενικὴν συνεδρίαν τῆς Ἐνώσεως τῇ 11^ῃ Μαΐου 1927.

Εἰς τὴν Διεθνῇ Ἀκαδημ. Ἐνωσιν ὑπέβαλον ἐφέτος ἐξ ὀνόματος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τοὺς πίνακας τοῦ πρώτου τεύχους τῶν ψηφιδωτῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ δέκα πέντε μεταλλογραφήματα προωρισμένα διὰ τὸ περιγραφικὸν κείμενον.

Οἱ πίνακες οὗτοι κατανέμονται ὡς ἐξῆς:

Ἀριθ. 1. Σπάρτης Ὀρφεύς.

Ἀριθ. 2. Σπάρτης. Εὐρώπη ἀπαγομένη ὑπὸ τοῦ ταύρου Διός.

Ἀριθ. 3. Σπάρτης. Ὁ Ἀχιλλεὺς μεταξὺ τῶν θυγατέρων τοῦ βασιλέως Λυκομήδους ἐν Σκύρω.

Ἄριθ. 4-8. *Μαγούλας* παρὰ τὴν Σπάρτην ψηφιδωτὸν τοῦ Τρίτωνος μετὰ παραστάσεων σκηνῶν ἵπποδρόμου καὶ διαφόρων ζώων.

Ἄριθ. 9-10. *Ἀνδαρείας*. Ἄρμα πανθήρων, προτομὴ γυναικὸς καὶ λεπτομέρεια ἀρχαίας venatio.

Ἄριθ. 11. *Ὀλυμπίας*. Ψηφιδωτὸν τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς.

Ἄριθ. 12-21. *Πατρῶν* μέγα ψηφιδωτὸν ἀγωνιστικῶν σκηνῶν, ὧν αἱ λεπτομέρεια ἐνδιαφέρουσι τοὺς τε ἱστορικοὺς τῆς τέχνης καὶ τοὺς ἱστορικοὺς τοῦ θεάτρου καὶ τῶν ἀθλητικῶν γυμνασμάτων.

Λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς σπουδαιότητος τῶν ψηφιδωτῶν καθ' ὅλου οὐ μόνον διὰ τὰ θέματα τῶν παραστάσεων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ζωγραφικὴν καὶ χρωματικὴν αὐτῶν σύνθεσιν, θὰ ἦτο ἀναμφισβητήτως εὐκατεῖον, ὅπως τὰ μνημεῖα ταῦτα δημοσιεύωνται πάντα ἐγχρώμως. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ φιλοδοξία αὕτη δὲν δύναται εὐκόλως νὰ πραγματοποιηθῇ ὑφ' οὗς ὄρους ἐργάζεται καὶ δημοσιεύει ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος τὰς ἐργασίας αὐτοῦ, προσεπαθήσαμεν νὰ παράσχωμεν ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλύτερον ἀριθμὸν ἐγχρώμων πινάκων, δύναται δὲ πράγματι νὰ ἐξαρθῇ ὡς ἀξιόλογον γεγονός ὅτι διὰ τῆς γενναιοδωρίας τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἣτις ἐχορήγησε μέχρι τοῦδε εἰς τὸ ἔργον, τὸ πρῶτον τεῦχος τῶν *Ψηφιδωτῶν τῆς Ἑλλάδος* ἐκδίδεται μετὰ ἐννέα ἐγχρώμων πινάκων.

Μετὰ ταῦτα ἡ Ἐπιτροπεία τῆς Ἐνώσεως ἐξήτασε τρία ἀντίγραφα ψηφιδωτῶν τῆς Ἐπιδαύρου, ὧν τὸ ἓν ἐγχρωμον, προωρισμένα διὰ τὸ δεύτερον τεῦχος, τὸ ὁποῖον θὰ περιλαμβάνῃ σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου τὰ ψηφιδωτὰ τοῦ ἀρχαίου τούτου τόπου τοῦ ἀποκαλυφθέντος ὑπὸ τοῦ κ. Καβαδία.

Ἡ ἐπιτροπεία ἀποδεχθεῖσα τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διὰ ἀποτυπωμάτων γενομένων ἀρχιτεκτονικῶν τούτων σχεδιογραφημάτων, φρονεῖ ἐν τούτοις ὅτι ὁ τρόπος τῆς ἀμέσου ἀναπαραστάσεως τῶν ψηφιδωτῶν ἐπὶ τῇ βάσει φωτογραφιῶν κατακορύφως εἰλημμένων, ὁ ὁποῖος ἐφηρμόσθη μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας διὰ τὸ πρῶτον τεῦχος, παρέχει πλεονα πλεονεκτήματα, μεταξὺ δὲ τούτων σημαντικώτατον εἶναι τὸ τῆς οἰκονομίας χρόνου.

Τὰς αὐτὰς γνώμας ἐξέφρασε καὶ ἡ ἐν Παρισίοις ἐπιτροπεία τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ τῶν Γραμμάτων, μεθ' ἧς συνεργάζεται ἡ ἡμετέρα Ἀκαδημία καὶ ἣτις ἀποτελεῖται ἐκ τῶν κκ. Pottier, Reinach, Fougères, Blanchet, Michon, Merlin καὶ Nicole, τοῦ τελευταίου ἐκπροσωποῦντος τὸν ἐκδοτικὸν οἶκον Champriou, ὅστις ἔχει ἀναλάβει τὰς ἐπιστημονικὰς δημοσιεύσεις τῆς Δ.Α.Ε., ἔχει δὲ συμβληθῇ καὶ μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ψηφιδωτῶν.

Καὶ ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἀναγνωρίζουσα τὸν πολὺν καὶ μακρὸν κόπον πρὸς παρασκευὴν τῶν ἀντιγράφων τοῦ Ἐπιδαύρου νομίζει ὅτι θὰ ἦτο προτιμότερα ἢ χρῆσις

τῆς πρώτης μεθόδου, ἵνα καὶ ἡ ἐργασία ἐπιταχυνθῆ καὶ τὰ ἀντίγραφα προέλθωσιν ἐκ μηχανικωτέρας ἀναπαραστάσεως, ὀλιγώτερον ἐκτεθειμένης εἰς τὴν ὑποκειμενικὴν ἐπέμβασιν τοῦ σχεδιαστοῦ. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα θέλει βεβαίως τακτοποιήσει ὁ κ. Καββαδίας.

Ἐπολείπεται νῦν νὰ ἀποσταλῆ καὶ τὸ περιγραφικὸν κείμενον, τὸ μέλλον νὰ συνταχθῆ συντόμως ὑπὸ τοῦ κ. Κεραμοπούλλου, τοῦ κ. Κουρουνιώτου καὶ ἐμοῦ ἵνα τὸ πρῶτον τεύχος, ἔτοιμον πλέον καθ' ἑλα, ἐξέλθῃ εἰς τὴν δημοσιότητα. Δὲν προσήκει εἰς ἐμὲ νὰ ἐξάρω τὴν ἀξίαν τῆς δημοσιεύσεως ταύτης τῆς ὀφειλομένης εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν εἰσήγησιν τοῦ κ. Καββαδία, ὀρμωμένου καὶ ἐκ τῶν ἐν Ἐπιδαύρῳ πολλῶν ψηφιδωτῶν αὐτοῦ εὐρημάτων, ἀρκοῦμαι δὲ νὰ ἀναφέρω τοὺς κολακευτικούς λόγους, τοὺς ὁποίους ἐξέφρασεν ὁ Πρόεδρος τῆς Δ. Α. Ἐνώσεως ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς ἐκθέσεώς μου κατὰ τὴν 3^{ην} συνεδρίαν τῆς ὀλομελείας τῆς Ἐνώσεως, διαδηλώσας τὴν χαρὰν του διὰ τὴν πρόοδον ἔργου, «τὸ ὅποιον μέλλει σημαντικώτατα νὰ ὠφελήσῃ τὴν Ἐπιστήμην».

Παρὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην ὁ ὑμέτερος ἀντιπρόσωπος μετέσχε τῶν ἐπιτροπῶν α) τῶν ἀγγείων (*corpus vasorum antiquorum*)

β) τοῦ ἀρχαιολογικοῦ χάρτου τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κόσμου καὶ τῶν συμπληρωμάτων τῶν ἐπιγραφικῶν συνταγμάτων, τοῦ τε Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Λατινικοῦ.

γ) τῆς Κελτικῆς εἰκονογραφίας καὶ

δ) τῆς βιβλιογραφίας.

A.—Ἐν τῇ ἐπιτροπῇ τῶν ἀγγείων ὁ κ. Pottier, παρέσχεν ἐφέτος πέντε νέα τεύχη καὶ μίαν «ταξινόμησιν» ἀγγειογραφικὴν ἣτοι τὸ 2^{ον} τεύχος τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου τὸ 1^{ον} τεύχος τοῦ Ashmolean Museum τῆς Ὁξφόρδης, τὸ 2^{ον} τεύχος τοῦ μουσείου τῆς Κοπενάγης, τὸ 1^{ον} τεύχος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς περιλαμβάνον δύο ἰδιωτικὰς συλλογὰς, τὴν τοῦ Hoppin καὶ τὴν τοῦ Gallatin, τὸ 4^{ον} τεύχος τοῦ Μουσείου τοῦ Λούβρου.

Ἐν προπαρασκευῇ προκεχωρημένη εἶναι τὰ τεύχη τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων, τῆς συλλογῆς Mouret ἐν Ensérune, τὸ 3^{ον} τεύχος καὶ μέγα μέρος τοῦ 4^{ου} τεύχους τῆς Villa Giulia τῆς Ρώμης.

Ἡ ἀγγειογραφικὴ ταξινόμησις τῶν Βοιωτικῶν ἀγγείων ὀφείλεται εἰς τὸν κ. Percy Ure, τοῦ ὁποίου ἡ ἐργασία δὲν ἦτο ἀπλῶς συναγωγικὴ, ἀλλὰ κατὰ μέγα μέρος ἐρευνητικὴ καὶ πρωτότυπος.

B.—Ἐν τῇ ἐπιτροπῇ τῆς *Forma orbis romani* καὶ τῶν ἐπιγραφικῶν συμπληρωμάτων ἐσημειώθη σημαντικὴ πρόοδος τῶν ἐργασιῶν ἡ Ἰταλία παρεσκεύασε τὸ 1^{ον} τεύχος τοῦ 2^{ου} τόμου τῆς *Forma Italiae*, τὸ περιέχον τὸ Λάτιον, τὸ τεύχος

τῆς κοιλάδος τῆς Ἀβόστης καὶ κατὰ σημαντικὸν μέρος τὸ τεῦχος τὸ περιέχον τοὺς Ποτιόλους. Ὡσαύτως ἡ Ἰταλία θὰ ἐπεξεργασθῇ τὸν ἀρχαιολογικὸν χάρτην τῶν τόπων ἐκείνων τῆς Κρήτης, ἔνθα εἰργάσθη ἡ ἀρχαιολογικὴ Ἰταλικὴ ἀποστολή. Παρομοίως φροντίδος θέλει τύχει καὶ ἡ Ἀλβανία ἐν οἷς τόποις ἐργάζεται νῦν ἡ Ἰταλία, δημοσιεύσασα μάλιστα πρὸ μικροῦ καὶ ὀγκώδη τόμον Albania ὑπὸ L. Ugolini, εἰ καὶ ἴσως μετὰ χλιδῆς καὶ πολυτελείας δυσαναλόγου πρὸς τὸ περιεχόμενον.

Ὡσαύτως ἰδρῦθη ὑπὸ τῆς Δημοτικῆς Ἀρχῆς τῆς Ρώμης Μουσεῖον τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, Museo dell'impero, μέλλον νὰ περιλάβῃ ἐκμαγεῖα, σχεδιογραφήματα, σχέδια καὶ φωτογραφίας πάντων τῶν ὑπαρχόντων Ρωμαϊκῶν μνημείων!

Ἡ Ἰταλία, ὑπὸ ἀρχαιολογικὴν ἔποψιν εὐρίσκεται ἐν τῇ αὐτῇ κατηγορίᾳ μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Διήλθε πολλὰς ἐν τῇ ἱστορίᾳ κρίσεις, εἰ καὶ οὐχὶ βεβαίως ὅσας ἡ Ἑλλάς, οὐδέποτε ὅμως παρημέλησε τὴν συντήρησιν τῶν ἀρχαιολογικῶν μνημείων, τὴν ἀποκάλυψιν τῶν κεκρυμμένων καὶ τὴν ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν πρὸς ὄφελος αὐτῶν τε καὶ τοῦ ἔθνους. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ἀκριβῶς φάσει τῆς πολιτικῆς αὐτῆς καταστάσεως ἡ Ἰταλία παρίσταται πρὸ ἡμῶν μετὰ διπλάσιας ἢ πρότερον ὀρέξεως πρὸς ἐργασίαν ἀρχαιολογικὴν καὶ πρὸς ὀργάνωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς σχετικῆς ὑπηρεσίας.

Ἡ ἡμετέρα χώρα δὲν φαίνεται ἔχουσα ἀκόμη τὴν ἔκτασιν τῆς ἐργασίας, ἣν ὤφειλε νὰ ἔχῃ, διότι παρὰ πολλοῖς δὲν ἐξέλιπεν ἀκόμη ἡ ἀκατανόητος προκατάληψις ὅτι αἱ ἀρχαιολογικαὶ σπουδαὶ εἶναι εἰδὸς τι πολυτελείας, οὐχὶ δὲ ἔθνικὸν καθήκον αὐστηρῶς ἐπιβαλλόμενον καὶ ἀνάγκη πρὸς ἀνθρωπιστικὸν ἐξευγενισμόν. Διὰ τοῦτο αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐξάρω τὸ παράδειγμα τῆς Ἰταλίας.

Ὁ ἀρχαιολογικὸς χάρτης τοῦ Βελγίου, περὶ ὃν ἀσχολεῖται ὁ Βαρῶνος de Loë παρασκευασθέντος τοῦ νοτίου τμήματος τοῦ Βελγίου, μέλλει νὰ συμπληρωθῇ διὰ τοῦ τμήματος τῆς λεγομένης «basse Belgique».

Ἡ Γαλλία ἤρξατο τῆς χαρτογραφίσεως διὰ τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας, ἀλλ' ἐν Γαλλίᾳ θὰ ἐκδοθῶσι δύο χάρται εἰς μὲν διὰ τὴν προϊστορικὴν περίοδον, ἄλλος δὲ διὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους.

Ὁ Sir Frederic Kenyon ἀνήγγειλεν ὅτι καὶ ἡ Ἀγγλία παρασκευάζει ὁμοίαν ἐργασίαν.

Ὡσαύτως καὶ ἡ Νοτιοσλαβία παρουσίασε δύο νέα φύλλα τοῦ ἀρχαιολογικοῦ χάρτου περιέχοντα τὴν περιοχὴν τοῦ Βελιγραδίου καὶ τὴν τῆς Παλαιᾶς Σερβίας.

Ἡ Ἰσπανία παρουσίασε σχεδὸν ἕτοιμον τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ Conventus Tarraconensis τοῦ παρὰ τὴν Καταλανικὴν ἀκτὴν.

Συμμετοχὴν ἀγγέλλουσι καὶ οἱ Πορτογάλλοι καὶ οἱ Ὀλλανδοί.

Ἡ ποικιλία τῶν διαφόρων ἐκασταχοῦ ἐν χρήσει χαρτογραφικῶν σημείων μὲ

ἠνάγκασε νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τὴν ἀνάγκην ἐνοποιήσεως τῶν σημείων τούτων πρὸς διευκόλυνσιν τῆς μελέτης τῶν χαρτῶν καὶ σωτηρίαν χρόνου. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀπεδέξατο τὴν γνώμην ταύτην, ὃ δὲ πρόεδρος κ. De Sanctis ἐτόνισεν ἔπειτα ὅτι εἶναι ἀνάγκη τὸ ζήτημα νὰ μελετηθῇ ἀπὸ κοινουῦ, ἵνα ἐπιτευχθῇ συμφωνία.

Σημαντικὴν πρόοδον ἐσημείωσαν ὡσαύτως αἱ ἐργασίαι διὰ τὰ συμπληρώματα τῶν ἐπιγραφικῶν συνταγμάτων.

1. Ἐτοιμον σχεδὸν τὸ πρῶτον τεῦχος τῆς Ἰταλίας περιλαμβάνον τὰς ἐπιγραφὰς τοῦ Tibur (Tivoli).

2. Προπαρασκευάζεται τὸ τεῦχος τοῦ Πεδεμοντίου καὶ αἱ ἐπιγραφαὶ τῆς Κρήτης.

3. Ἡ Γαλλία παρασκευάζει τὸ συμπλήρωμα τῆς Ναρβωνίτιδος.

4. Ἡ Ἀγγλία ἐτοιμάζει τὸ συμπλήρωμα τῆς Βρετανίας.

5. Ἡ Νοτιοσλαβία ἔχει ἐτοίμην τὴν ἔκδοσιν πασῶν τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ εὑρεθεισῶν ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν ἐπιγραφῶν. Προτιμᾷ δὲ νὰ ἀναμείνῃ τὴν ἐν τῷ Corpus δημοσίευσιν, ἵνα προβῇ ἔπειτα εἰς τὴν ἔκδοσιν τυχόν εὑρεθησομένων συμπληρωμάτων.

Ἡ Ὁλλανδία ὑπισχνεῖται νὰ ἐκδώσῃ μικρὸν Corpus περιλαμβάνον πάσας τὰς ἐπιγραφὰς τὰς εὑρισκομένας ἐν Ὁλλανδίᾳ.

Παρατηρεῖτε, Κύριε Πρόεδρε, μετὰ πόσου ζήλου ἐπιδιώκεται καὶ τὸ ἔργον τοῦτο, οὐ μέγα μέρος ἀφορᾷ εἰς τὴν ἱστορίαν αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος. Ὅπως καὶ ἐν τῇ χαρτογραφίῃ τοῦ ἀρχαίου κόσμου, οὕτω καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν ἐπιγραφικῶν συμπληρωμάτων ἦτο ἐνδεδειγμένον, ὅπως ἡ Ἑλλάς μετὰσχῆ ἐνεργότερον—ἀλλὰ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι ἡ μετοχὴ αὕτη θέλει βραδύνει ἕνεκα τῆς ὀσημέραι ἀραιουμένης ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας, ὑπὲρ εὐρύσεως ἢ συμπληρώσεως τῆς ὁποίας παρίσταται ἀνάγκη ὅπως ληφθῇ ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐπείγουσα πρόνοια.

Γ.—Ἡ Κελτικὴ εἰκονογραφία εἶναι ἔργον ἐντελῶς μερικόν, ὀφειλόμενον εἰς τὴν προσωπικὴν ἐργασίαν τοῦ Πολωνοῦ ἀρχαιολόγου μακαρίτου Bienkowski, τοῦ ὁποίου τὸ σύγγραμμα *Les Celtes dans l'art greco-romain*, μοναδικὸν ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ βιβλιογραφίᾳ, ἀνέλαθεν ἀξίως νὰ δημοσιεῦσῃ ἡ Πολωνικὴ Ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν. Τοῦ ἔργου τούτου ἔχουσιν ἤδη ἐκτυπωθῆ τὰ δύο τρίτα.

Δ.—Γενικὸν καὶ σπουδαῖον εἶναι τὸ ἔργον τῆς Διεθνoῦς Ἐνώσεως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν δημοσίευσιν ὀργάνου τῆς συγχρόνου βιβλιογραφίας τῶν φιλολογικῶν καὶ τῶν νομικῶν ἐπιστημῶν. Ἡ πρωτοβουλία τοῦ ἔργου τούτου ὀφείλεται εἰς τὸ Συμβούλιον τῶν ἐπιστημῶν. ἑταιρειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ὅπερ ἐκπροσωπεῖ τὴν ἑλλείπουσαν ἐκεῖ ἐνιαίαν Ἀκαδημίαν (American Council of Learned Societies).

Ἡ ἔρευνα τοῦ ζητήματος κατέληξεν εἰς τὴν ἀπόφασιν δημοσιεύσεως καταλόγου περιγραφικοῦ τῶν συγχρόνων βιβλιογραφικῶν τῶν δημοσιευομένων ἐν τοῖς περιοδικαῖς.

Ἡ ἐργασία κατενεμήθη κατὰ χώρας εἰς δύο ομάδας α) εἰς τὴν ομάδα τῆς βορείου καὶ νοτίου Ἀμερικῆς, περὶ ἧς ἀνέλαβε νὰ μεριμνήσῃ τὸ Συμβούλιον τῶν Ἀμερικανικῶν ἐπιστημονικῶν ἐταιρειῶν καὶ β) εἰς τὴν ομάδα τῶν ἄλλων χωρῶν, ἧς ἡ μέριμνα ἀνετέθη εἰς τὸ ἐν Παρισίοις ἑδρεῖον Διεθνῆς καθίδρυμα τῆς διανοητικῆς συνεργασίας.

Κατηρτίσθη τὸ πρόγραμμα τῆς ἐργασίας ταύτης καὶ ἤρχισεν ἤδη ἡ ἀποδελτίωσις τῶν περιοδικῶν. Πρὸ τῆς ἐκτυπώσεως θέλει ὑποβληθῆ ὁ βιβλιογραφικὸς οὗτος κατάλογος εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς Διεθνoῦς Ἐνώσεως κατὰ τὴν προσεχῆ αὐτῆς σύνοδον.

Ἐκ τῶν ὑπολοίπων ἔργων τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Ἐνώσεως σπουδαιότατον εἶναι τὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ καταλόγου τῶν Ἀλχημικῶν χειρογράφων, τοῦ ἑποίου ἐξεδόθη ἐφέτος ὁ δεῦτερος τόμος ἐν διεθνεί συνεργασίᾳ, ἐπίκειται δὲ ἡ δημοσίευσις τοῦ τρίτου τόμου.

Ὁ δεῦτερος τόμος τοῦ καταλόγου τῶν Ἑλληνικῶν Ἀλχημικῶν χειρογράφων περιέχει τὰ ἐν Ἰταλίᾳ χειρόγραφα, ἐξεδόθη δὲ ὑπὸ τοῦ κ. C. O. Zuretti ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν κ. κ. O. Lagercrantz, I. L. Heiberg, I. Hammer-Jensen, D. Bassi καὶ Aem. Martini. Ἐν παρατήματι ὁ τόμος οὗτος περιέχει 1) τὰ χειρόγραφα τῶν Κουρανίδων ὑπὸ C. O. Zuretti 2) περιχοπὰς ὑπὸ Heiberg καὶ Zuretti 3) πραγματεῖαν τοῦ O. Lagercrantz περὶ τῆς σχέσεως τοῦ Cod. Paris. 2327 (A) πρὸς τὸν Cod. Marc. 299 (M) καὶ 4) πίννακας λεπτομερεῖς τῶν περιεχομένων ὑπὸ M. Delcourt.

Ἡ ἀναθεώρησις τῶν Ἰταλικῶν βιβλιοθηκῶν πρὸς ἀνεύρεσιν νέων χειρογράφων ἐστέφθη ὑπὸ μεγάλης ἐπιτυχίας, οἱ δὲ κόποι τοῦ Zuretti καὶ τῶν συνεργατῶν αὐτοῦ δὲν ἀπέβησαν ἐπὶ ματαίῳ. Νέοι Βενετικοὶ καὶ Βατικανοὶ κώδικες μετ' ἄλλων τῆς Νεαπόλεως προσετέθησαν εἰς τοὺς ἤδη γνωστούς.

Πολύτιμος εἶναι ὡσαύτως ἡ περιγραφὴ τῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα *Koirάνου* ἢ *Kοιρανίδες βίβλοι* γνωστῶν Ἀλχημικῶν χειρογράφων.

Ἀξιόλογος ὡσαύτως εἶναι καὶ ἡ μελέτη τοῦ Lagercrantz περὶ τῆς σχέσεως τοῦ Paris. 2327 πρὸς τὸν Marc. 299. Ἄλλ' ἡ ἀπόπειρα τῆς μελέτης τῶν κωδίκων τούτων ἄνευ διορθώσεως τοῦ κειμένου εἶναι ματαιοπονία. Π. χ. εἰπὼν = εἶπον = εἶπεν Paris. 2327 Fol. 73^r, 5 *τινὲς μὲν ἐκάλεσαν ἀσώματα* Paris. αὐτ. στ. 10-11 = Marc. 299 Fol. 49^v, 6 *τινὲς μὲν ἐκάλεσαν τὰ σώματα, ἔνθα ὁ L. ἀναγινώσκει: τίνες μὲν; ἐκάλεσ' ἀνὰ σώματα καὶ ἔθην' ἀν' αὐτὰ κατέναντι ἀλλήλων, καθὼς ἔθηνεν αὐτὰ ὁ δημιουργός, εἰσάγων διατύπωσιν, ἣτις δὲν φαίνεται πιθανή. Τὸ ἀσώματα βεβαίως δὲν παρέχει ἔννοιαν, ὅπως παρατηρεῖ καὶ ὁ L., δὲν συμφωνεῖ δὲ καὶ πρὸς τὸ τοῦ Marc. τὰ σώματα. Θεωρῶ πιθανώτερον ὅτι ἐν τῷ ἀσώματα τοῦ Paris. ὑποκρύπτεται*

α' σώματα ἴτοι πρώτα σώματα, ὅπερ ἐν μέρει ἐσώθη καὶ ἐν τῷ τοῦ Marc. τὰ σώματα, ἔνθα ὁμοίως πρέπει νὰ ἀποκκτασταθῇ πρώτα σώματα. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ παρατηρῶ ὅτι καὶ τὸ παρὰ Berthelot Alchimistes Grecs II 53, 1-3 . . ποίει ζωμόν, εἰς ὃν πύρου καταβάπτων ὃ βούλει κλπ. τὸ μεταφραζόμενον ὑπὸ τοῦ Berthelot: faites une liqueur dans laquelle vous *teindrez à chaud* ce que vous voudrez, ἴσως εἶναι μᾶλλον: εἰς ὃν πειρῶ καταβάπτειν. Εἶναι ἐπόμενον ὅτι τὰ χειρόγραφα ταῦτα, γεγραμμένα ὑπ' ἀμαθῶν βιβλιογράφων, γέμουσι σφαλμάτων καὶ ἔχουσιν ἀνάγκην καθάρσεως φιλολογικῆς. Ἡ δημοσίευσίς ἀμεταβλήτων τῶν χειρογράφων δυσχεραίνει τὴν χρῆσιν αὐτῶν, ἰδίᾳ δὲ ὑπὸ τῶν χημικῶν. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀξία παντὸς ἐπαίνου ἢ ἀπόφασις τῶν διευθυντῶν τοῦ ἔργου κ. κ. Bidez καὶ Delatte ὅπως ἐφεξῆς ὁ Κατάλογος παρέχῃ τὰ κείμενα τοῦλάχιστον ὠρθογραφημένα, ὥστε τὸ πολῦτιμον τοῦτο ἐπιστημονικὸν βιβλίον νὰ καταστῇ κατὰ πάντα εὐχρηστον καὶ εὐρύτερον ὠφέλιμον.

Ἡ ἐργασία αὕτη προβαίνει μεθ' ὅσης γοργότητος ἐπιτρέπει ἡ φύσις τοῦ ἔργου, προσφέρει δὲ πολυτιμώτατον βοήθημα οὐχὶ μόνον εἰς τοὺς φιλολόγους καὶ τοὺς ιστορικούς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς χημικούς.

Ἐσαύτως νομίζω ὅτι ἐνδιαφέρει τὴν ἡμετέραν Ἀκαδημίαν καὶ ἄλλο ἔργον τῆς Ἐνώσεως, τὸ τῆς ἐκδόσεως Λεξικοῦ τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου τῆς Ἰνδονησίας, διότι τῇ εἰσηγήσει τοῦ συναδέλφου κ. Παππούλια καὶ ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἔχει ἀναλάβει τὴν ἔρευναν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς ἐργασίας ταύτης.

Ἡ Ἀμερικὴ συνέστησεν ἐπιτροπὴν πρὸς μελέτην τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου τῶν Φιλιππίνων νήσων, ἀποτελεῖται δ' αὕτη ἐκ δικαστικῶν καὶ καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἐσαύτως ἡ Ἰαπωνία μελετήσασα τὸ ἐθιμικὸν δίκαιον τῆς Φορμόζας ἐξέδωκε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μελέτης ταύτης Ἰαπωνιστὶ εἰς δύο τόμους Ἀπεδέχθη δὲ ἡ αὐτοκρατορικὴ Ἀκαδημία τῆς Ἰαπωνίας νὰ συμμετάσχη καὶ εἰς τὸ ἔργον τῆς Δ. Α. Ε. διὰ τὸ δίκαιον τῆς Ἰνδονησίας. Ἐσαύτως ἡ αὐτοκρ. Ἰαπωνικὴ Ἀκαδημία ἀνέλαβε νὰ μελετήσῃ τὸ ἐθιμικὸν δίκαιον τῶν ὑπὸ Ἰαπωνικὴν ἐντολὴν τελουσῶν νήσων τῆς Πολυνησίας.

Ἡ Πορτογαλλία ὡσαύτως συνέστησεν ἐπιτροπεῖαν πρὸς μελέτην τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου τοῦ Πορτογαλλικοῦ μέρους τῆς νήσου Τιμόρ.

Ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων εἶναι φανερόν ὅτι καὶ ἀλλαχοῦ καταβάλλεται μεγάλη φροντίς πρὸς μελέτην τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου, τοῦτο δὲ εἶναι σημαντικὴ ἠθικὴ ἐνίσχυσις τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Παππούλια προταθέντος ἔργου. Ἴσως δὲ δὲν θὰ ἦτο ἀνωφελὲς νὰ ζητήσῃ ἡ ἡμετέρα Ἀκαδημία νὰ μάθῃ τὴν ὀργάνωσιν τῶν παραλλήλων τούτων ἐργασιῶν, ὅπως ἢ διδαχθῇ ἢ καὶ διδάξῃ τὸ ὀρθότερον.

Τοιοῦτο ὑπῆρξε τὸ ἐπιστημονικὸν ἔργον τῆς Ἑνώσεως, τοῦ ὁποῦο ἐπειράθη νὰ περάσχω ἀμυδρὰν εἰκόνα. Τεκμήριον ζωηρᾶς ἐπιστημονικῆς κινήσεως καὶ εὐγενοῦς ἐναμίλλου ἐργασίας καὶ ἀδιακόπου παραγωγῆς.

Ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τῆς Ἑνώσεως ἔχω νὰ ἀναγγείλω Ἵμῖν ὅτι ἡ Οὐγγρική Ἀκαδημία, κατόπιν αἰτήσεως αὐτῆς, εἰσήλθε παμψηφεί εἰς τὴν Δ. Α. Ε. Αἱ Γερμανικαὶ Ἀκαδημαῖαι διεβίβασαν τὴν ἐπιθυμίαν, ὅπως πρὸς καιρὸν ἀνασταλῆ πάσα περὶ τῆς εἰσόδου αὐτῶν διαδικασία μέχρι τοῦ προσεχοῦς ἔτους.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

ΕΚΛΟΓΗ ΠΡΟΣΕΔΡΟΥ ΜΕΛΟΥΣ

Ἐκλέγεται πρόεδρος μέλος τῆς Ἀκαδημίας διὰ τὸν κλάδον τῆς Γεωπονίας ὁ κ. Γεώργιος Κυριακός.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΜΗ ΜΕΛΟΥΣ

ΧΩΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΓΕΩΛΟΓΙΑ. — **Beiträge zur Geologie der aegaeischen Inseln***, von **Carl Renz**. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ κ. Κωνστ. Α. Κτενᾶ.

Meine auf den magnesischen Inseln und der Inselgruppe von Amorgos begonnenen Aufnahmen hatten eine zeitweilige Unterbrechung erlitten, da ich in den letzten Jahren vorzugsweise in Westgriechenland tätig war.

Neuerdings wurde die Bearbeitung dieser Teilgebiete wieder aufgenommen. Es seien hier in Kürze einige neuere Untersuchungsergebnisse mitgeteilt.

1. Die magnesische Inselreihe.

In den nicht umgewandelten Kalken von *Skiathos* wurden seinerzeit Rudisten festgestellt, unter denen sich u. a. *Hippurites colliciatus* findet. Die Rudistenkalke dieser Insel gehören wohl vorwiegend dem Senon an (Aturien).

Auf *Chelidromia (Halonisos)*, der grössten Insel der Erimonisia, treten in der Umgebung von H. Dimitrios dunkelgraue Ellipsactinienkalke mit gut überlieferten Ellipsactinien auf. Auch Chaetetiden kommen hier vor. Es ist zu erwarten, dass die weitere Erforschung der mächtigen Kalkmassen

* ΚΑΡΘΑΟΥ ΡΕΝΤΣ.—Συμβολὴ εἰς τὴν γεωλογίαν τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου.